

Augustus 2014

Suggesties van het maatschappelijk middenveld in Vlaanderen voor een federaal regeerakkoord

Centrale aandachtspunten

Er is weinig financiële marge voor de nieuwe federale regering. Een recente raming van het monitoringcomité zegt dat er maar liefst 17 miljard euro gevonden moet worden om de Europese begrotingsdoelstellingen te halen.

Er zal dus bespaard worden, maar om een duurzaam effect te hebben, gebeurt dat best na grondig wikken en wegen en een breed maatschappelijk debat met alle actoren uit de samenleving. Tegelijk hopen we vanuit het verenigingsleven dat de nieuwe federale regering ook blijft investeren in het 'samen leven' zelf, bij uitstek via het veelzijdige en wijd vertakte verenigingsleven in België. Het zijn vooral de gemeenschappen die een rechtstreeks stimuleringsbeleid kunnen voeren tav geëngageerde burgers, vrijwilligers en hun organisaties. Niettemin is de impact van oa het federaal regelgevend kader op verenigingen nauwelijks te onderschatten. Daarom schuiven we hier enkele algemene aandachtspunten naar voor en suggereren vervolgens concrete insteken.

Participatie & inspraak → charter

Het verenigingsleven speelt een grote rol in het registreren, bundelen, vertalen en vertegenwoordigen van noden en wensen van de mensen. Luisteren en samenwerken met verenigingen is dan ook in het voordeel van overheden. Tegelijk leidt een goede samenwerking tot een actievere betrokkenheid van de bevolking bij de democratische en politieke processen.

We moeten vandaag echter vaststellen dat er bij meerdere federale beleidsdomeinen geen samenwerking of overleg is of het ad hoc, ongestructureerd blijft en onvoldoende gericht op beleidsvoorbereiding.

Wij vragen daarom dat de federale regering de **meerwaarde van brede en gedragen participatieprocessen erkent** en de kracht, dynamisme en expertise van het verenigingsleven erkent, als voorbeeld neemt én actiever benut in het dagelijkse regeringswerk. Dit kan door het creëren van laagdrempelige kanalen die zorgen voor een vlotte dialoog met het diverse verenigingsleven over even diverse beleidsrelevante thema's. We willen graag die kanalen helpen ontwikkelen. Daaruit kan dan een écht **participatief beleid** groeien, met transparante en afdwingbare inspraakprocedures en inspraakstructuren die een reële en afdwingbare betrokkenheid garanderen van het verenigingsleven tijdens de beleidsvoorbereiding.

Het is evident dat de expertise en competenties van geëngageerde burgers en hun organisaties ook perfect ingezet kunnen worden in de **beleidsuitvoering**.

Een doorgedreven samenwerking moet gebaseerd zijn op respect en waardering voor ieders eigenheid en rol en moet vertrouwen en duidelijkheid scheppen over de gemeenschappelijke doelen en de af te leggen weg. Een dergelijk partnerschap groeide de afgelopen jaren in de Vlaamse Gemeenschap en leidde tot het afsluiten van een charter tussen 'de Verenigde Verenigingen' en de Vlaamse Regering. Ook federaal waren er eerder al plannen in die richting, maar die bleven vooralsnog dode letter. Wij vragen daarom de federale regering een formeel partnerschap aan te gaan met het verenigingsleven, binnen een kader van wederzijdse engagementen die vastgelegd worden in een charter. Het charter garandeert regulier overleg tussen delegaties van de federale regering en 'de Verenigde Verenigingen'. We stellen voor om in het najaar van 2014 een gezamenlijk plan van aanpak daarover overeen te komen.

Europa

Afhankelijk van het beleidsdomein heeft een groot deel van de federale wetgeving zijn oorsprong in Europese wetgeving. Om Europese regelgeving te beïnvloeden, is het noodzakelijk om het wetgevingsproces vanaf het begin te volgen en te proberen in elke fase en op elk niveau invloed uit te oefenen. Momenteel is er in België weinig ruimte voor informatie en democratische discussie in een vroeg stadium van de besluitvorming. We zijn ervan overtuigd dat Europa én België baat hebben bij een sterkere betrokkenheid van het middenveld in deze besluitvorming. Dit start bij een goede informatieverschaffing voor parlementsleden en middenveldorganisaties. Zo dienen de **gecoördineerde Belgische standpunten in het kader van Europees wetgevend werk vrij te consulteren zijn.**

Daarnaast moet de federale regering in de Europese Unie de dienstverlening van algemeen belang, opgezet door het middenveld, vrijwaren en het niet-commerciële sociale, culturele en educatieve initiatief verdedigen.

Regulitis

Méér bereiken met minder administratief werk: het is mogelijk. Administratieve vereenvoudiging en de aandacht voor de impact van regelgeving werpt nu al vruchten af. We zijn al verlost van heel wat overbodige formulieren, procedures en verouderde regels. Wij verleenden onze medewerking aan initiatieven, zoals samenvereenvoudigen.be, die de administratieve verplichtingen en regels voor verenigingen verminderen. Desondanks lijken nieuwe regels en administratieve verplichtingen elkaar steeds sneller op te volgen. **We willen dat de federale en de Vlaamse regering daarover overleggen en maximaal afstemmen.**

Concrete insteken voor het regeerakkoord

1. We erkennen en ondersteunen 'de Verenigde Verenigingen' als officiële gesprekspartner voor thema's met relevantie voor het verenigingsleven. **Structureel overleg en ondersteuning worden verankerd in een geactualiseerd charter.**

Waarom?

Politici hebben terecht grote verwachtingen ten aanzien van het verenigingsleven. Daarom willen we de komende jaren samen met u constructief werken aan een optimaal beleidskader voor verenigingen en hun activiteiten. Zo krijgt het middenveld de nodige verantwoordelijkheden om haar maatschappelijke, sociale en politieke rol ten volle te spelen. We willen uw en onze krachten bundelen om te werken aan een België dat engagement waardeert en gaat voor een coherent beleid, sociale cohesie, maatschappelijk welzijn en duurzaamheid op economisch, sociaal en democratisch vlak. Een goed en duurzaam verenigingsleven is maatschappelijk relevanter dan ooit. Beleidsmakers die op zoek zijn naar maatschappelijke terugverdieneffecten, weten dat investeren in het middenveld de moeite waard is.

Het formele partnerschap tussen 'de Verenigde Verenigingen' en de Vlaamse overheid dat startte omstreeks 2007 kan als concreet voorbeeld dienen. De structurele samenwerking is intussen een beproefd model geworden dat in april 2014 nog positief geëvalueerd werd. Het structureel overleg zorgde ervoor dat het middenveld de Vlaamse overheid bijstaan in een gezamenlijke aanpak van de grote uitdagingen. Een bondgenootschap met autonome en kritisch prikkelende middenveldorganisaties is de beste manier om grote maatschappelijke uitdagingen aan te pakken. Bovendien vormde de samenwerking een krachtig vliegwiel voor maatschappelijke initiatieven die Vlaanderen en Brussel ten goede komen. Zo ontstonden uit de samenwerking met de Vlaamse overheid rond het thema sociale innovatie meer dan 200 ideeën en initiatieven die maatschappelijke uitdagingen kunnen aanpakken. Tot slot zorgde dit samenwerkingsmodel voor een transparante vorm van overleg waarbij wederzijdse afspraken duidelijk en helder gemaakt werden.

2. We stellen belastingplichtigen met een btw-belastbare jaaronzet van maximum 25.000 euro vrij van btw. We brengen daarmee deze drempel in lijn met die in onze buurlanden.

Waarom?

De wijzigende interpretaties inzake vrijstellingen binnen de BTW-wetgeving (artikel 44) leiden tot een verengde toepassing voor verenigingen. We bepleiten bijvoorbeeld een gerichte aanpassing van de invulling van de –in de EU-wetgeving voorziene- begrippen “maatschappelijk werk” en /of “culturele instellingen die door de betrokken lidstaat worden erkend”.

3. We werken een kader uit dat organisaties en verenigingen vrijstelt van de toepassing van de wetgeving op overheidsopdrachten. Op korte termijn zorgen we dat organisaties en verenigingen voor hun kleinere aankopen de regelgeving overheidsopdrachten niet moeten volgen en verhogen daartoe het laagste drempelbedrag tot 25.000 euro.

Waarom?

De scope van de Wet op de overheidsopdrachten moet worden beperkt tot overheden of organisaties die door de overheid werden opgericht. De toevoeging van het gezagscriterium, met name het al dan niet beschikken over eenzijdige beslissingsbevoegdheid ten aanzien van derden, zorgt wellicht voor de gepaste verduidelijking. Op korte termijn vragen we van de federale overheid om de grensbedragen maximaal op te trekken zodat kleine en middelgrote organisaties zich alvast geen zorgen hoeven te maken. Concreet stellen we voor de laagste drempel te verhogen van 8500 euro tot 25000 euro.

4. We evalueren, met betrokkenheid van het middenveld, grondig de wetgeving op de Gemeentelijke Administratieve Sancties naar haar verenigbaarheid met de fundamentele rechten en vrijheden.

Waarom?

Dankzij een uitbreiding van de wetgeving op de Gemeentelijke Administratieve Sancties kunnen lokale besturen in België sinds 1 januari 2014 de leeftijd voor een GAS-boete verlagen naar 14 jaar, de toepassingsgebieden uitbreiden, het recht op collectieve actie inperken, een plaatsverbod invoeren en de boetes verhogen. Als verenigingsleven kunnen we dit niet aanvaarden omdat dergelijke wetgeving vertrekt van wantrouwen in de (georganiseerde) burger en zijn organisaties. En wie wantrouwen zaait, zal wantrouwen oogsten. Dergelijke maatregelen zijn contraproductief in onze democratie, hollen het respect en vertrouwen in beleidsmakers en overheidsinstellingen nog verder uit en zorgen voor een verzuurde samenleving. Initiatief en het uiten van een mening worden verdacht gemaakt. Dit zet een rem op dynamiek en vernieuwing in een samenleving. Voor verenigingen kan het hun bestaansreden aantasten en zet het vooral een rem op hun actiemodellen.

5. We werken aan een wetswijziging om geweldloze acties voor een breed politiek en maatschappelijk doel uit te sluiten van strafrechtelijke vervolging.

Waarom?

Verenigingen en actieve burgers worden steeds meer geconfronteerd met juridische maatregelen die hun activiteitsvrijheid en burgerlijke ongehoorzaamheid aan banden leggen. Nu kunnen initiatiefnemers en deelnemers aan een geweldloze actie beschuldigd worden van bendevoering waardoor ze strafrechtelijk vervolgd kunnen worden. Stakingsacties of blokkades worden gemakkelijk gebroken door eenzijdige verzoekschriften voor een burgerlijke rechtbank. Het recht op maatschappelijke actie en het stakingsrecht wordt op die manier fundamenteel uitgehold. De zin voor proportionaliteit lijkt uit ons rechtssysteem verdwenen. Daarom moet er een ingrijpende wetswijziging komen die het onmogelijk maakt om geweldloze acties voor een breed politiek en maatschappelijk doel strafrechtelijk te vervolgen.

6. In de Europese Unie neemt België het voortouw om het niet-commerciële sociale, culturele en educatieve initiatief te verdedigen en dienstverlening van algemeen belang te vrijwaren van marktwerking.

Waarom?

De toenemende, vaak eenzijdige, nadruk op het vrijwaren van een goede marktwerking inspireert Europese regelgeving in die mate dat heel wat initiatieven en dienstverlening van verenigingen en middenveldactoren in een grijze zone belanden. De toenemende discussies over ongeoorloofde staatssteun aan bijvoorbeeld natuurverenigingen zijn daar een goed voorbeeld van. Daarnaast heeft Europese regelgeving, vaak onbedoeld, ongewenste effecten op de werking van verenigingen. We denken aan regelgeving rond overheidsopdrachten (zie hoger) maar ook aan bijvoorbeeld auteursrechten of de wet op de marktpraktijken van 6 april 2010. Deze laatste definieert wat een onderneming is. Of er met het oog op winst(-verdeling of –uitkering) of vanuit een sociale doelstelling wordt gehandeld, is volgens deze wet niet relevant. Of een vereniging ook een onderneming is, moet, case per case, blijken uit de activiteiten en de mate waarin de vereniging deze activiteiten uitoefent. Dit betekent heel wat juridische onzekerheid: een onderneming moet immers voldoen aan de EU-mededingingsregels. Ook hier kan een wijziging van het toepassingsgebied allicht een einde stellen aan het ongewisse voor het verenigingsleven. Concreet kan de federale overheid nieuwe én bestaande Europese regels voortdurend tegen de **verenigingstoets** houden (= belemmert deze regel maatschappelijk engagement en de werking van verenigingen?). Dit kan bijvoorbeeld door het oprichten van een **task-force** van federale en Vlaamse overheidsinstanties, gespecialiseerde instanties als bijvoorbeeld Vleva en een delegatie middenveldorganisaties. We pleiten voor een vast contact of een ‘gezicht’ van deze task-force.

7. We maken werk van de goedkeuring en uitvoering van de wetsvoorstellen die verenigingen ‘recht op recht’ geven door te bepalen dat alle verenigingen ‘collectieve belangen’ kunnen inroepen om beslissingen voor de Raad van State aan te vechten. Deze voorstellen bevatten tegelijk de nodige drempels om de vrees voor onrechtmatig gebruik van dit recht te ondervangen.

Waarom?

De strijd tegen armoede, de bescherming van ons leefmilieu, het verdedigen van de rechten van werknemers, het opkomen voor gezinnen en kinderen, het pleiten voor vrede... Veel verenigingen en vakbonden zijn er dagelijks mee bezig. Het opkomen voor wat ons allen aanbelangt, is een belangrijk onderdeel van ons maatschappelijk en democratisch systeem. Jammer genoeg zijn verenigingen soms verplicht om een collectief belang af te dwingen via gerechtelijke procedures. Tot voor kort zat er in het Belgische rechtssysteem geen degelijk vorderingsrecht voor verenigingen bij de Raad van State. De verzoeken tot schorsing of vernietiging van beslissingen werden vaak onontvankelijk verklaard omdat de verenigingen niet het nodige persoonlijke en rechtstreekse belang kunnen aantonen. Daarom vragen wij dat de federale regering snel werk maakt van de goedkeuring en de uitvoering van de wetsvoorstellen ter zake. Die voorstellen geven verenigingen ‘recht op recht’ door te bepalen dat alle verenigingen “collectieve belangen” kunnen inroepen om beslissingen voor de Raad van State aan te vechten. De voorstellen bevatten ook de nodige drempels om onze gedeelde vrees voor onrechtmatig gebruik van dit recht te ondervangen.

8. We maken werk van het operationaliseren van de nodige praktische toepassingen zodat vzw's alle wettelijke administratieve verplichtingen elektronisch kunnen afhandelen.

Waarom?

De wettelijke obstakels voor een volledige uitrol van het project E-griffie voor vzw's zijn intussen weggewerkt. Hiervoor zorgden een Koninklijk besluit en ministerieel besluit van, respectievelijk, 17 maart 2013 en 18 maart 2013. We vragen om zo snel mogelijk de praktische toepassingen operationeel te maken, zodat vzw's niet enkel hun oprichtingsactie, maar ook alle andere administratieve verplichtingen elektronisch kunnen afhandelen. Bij de opstart van het e-griffie-project vermeldde de FOD justitie (jaarverslag – 2011) nog een lagere kostprijs voor de elektronische procedure. Uit de tarieven die in 2013 werden bekend gemaakt (€ 161,66 voor de oprichting) blijkt dat dit nog niet is gerealiseerd. We dringen erop aan om ook deze belofte meteen te realiseren.

9. We waken met alle mogelijke middelen over het vrijwillig karakter van vrijwilligerswerk. Vrijwilligerswerk is geen stok achter de deur en kan nooit betaalde arbeid vervangen. Omgekeerd moet vrijwilligerswerk maximaal gestimuleerd worden. Daartoe kunnen enkele ingrepen bijdragen.

Waarom?

Een *verplichte* vorm van vrijwilligerswerk om uitkeringsgerechtigden maatschappelijk te activeren acht 'de Verenigde Verenigingen' niet wenselijk. Door het vrijwillig karakter weg te nemen, vervalt ook de intrinsieke motivatie en betrokkenheid die essentieel zijn voor de positieve effecten van vrijwilligerswerk, zoals het opdoen van vaardigheden en het verhogen van job kansen.

Omgekeerd, moeten uitkeringsgerechtigden die *vrijwillig* vrijwilligerswerk verrichten, dit basisrecht kunnen blijven uitoefenen. Met vrijwilligerswerk kunnen zij ervaring en vaardigheden opbouwen en hun job kansen versterken. Helaas krijgen uitkeringsgerechtigde vrijwilligers maar al te vaak te maken met beperkingen die de RVA oplegt, zoals een te rigide controle van de beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt of de aard van de vrijwilligersactiviteit. We pleiten voor een versoepeling van het regelgevend kader om vrijwilligerswerk te vergemakkelijken tijdens het ontvangen van uitkeringen. Daarnaast moet ook de procedure vereenvoudigd worden. Zo kan voor werklozen, na de zesde staatshervorming, nagegaan worden of de regionale arbeidsbemiddelingsbureaus geen rol kunnen spelen in de beoordeling van de voorwaarden. Daarnaast pleiten we ervoor om het principe te verankeren dat wie vrijwilligerswerk doet naast zijn betaalde job en vervolgens werkloos wordt, zonder consequentie het vrijwilligerswerk kan voorzetten.

Tot slot is het vandaag erg moeilijk om vrijwilligerswerk in het buitenland te cumuleren met een uitkering. Wij vragen dat vrijwilligerswerk gedurende deze periode behandeld wordt zoals een stage in het buitenland en zodoende in aanmerking wordt genomen als beroepsinschakelingsstijd en kan gecumuleerd worden met uitkeringen.